

โครงการพัฒนาราชบุรีโมเดล
การพัฒนารูปแบบการเชื่อมโยงผู้ผลิตผู้บริโภค
เกษตรอินทรีย์ในเชิงบูรณาการ

คู่มือ

กระบวนการผลิต

พืชผักผลไม้อินทรีย์ให้มีผลผลิตต่อเนื่องรองรับ
ความต้องการ/พฤติกรรมของผู้บริโภค

(กระบวนการบำรุงฟื้นฟูคุณภาพดินเพื่อการผลิตเกษตรอินทรีย์
กระบวนการผลิตน้ำหมัก น้ำชีวภาพเพื่อป้องกันศัตรูพืช และกระบวนการ
จัดเก็บ บรรจुरองรับความต้องการ/พฤติกรรมของผู้บริโภค)

ชุมชนคาทอลิก วัดนักบุญอักแนส

ชุมชนเกษตรอินทรีย์ บนวิถีชุมชน

โครงการพัฒนาราชบุรีโมเดลฯ

โดยชุมชนคาทอลิก วัดนักบุญอักแนส

ด้วยการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.)
เป็นการพัฒนากระบวนการปลูกพืชผักเกษตรอินทรีย์ บนวิถีชุมชน ให้มีความต่อเนื่อง
ตอบสนองพฤติกรรมผู้บริโภคพืชผักผลไม้
ของผู้บริโภคเกษตรอินทรีย์

กล่าวคือ

การนำปัจจัยและวัสดุบำรุงดิน/พืชผัก ป้อนปราบศัตรูพืชในชุมชนและบริเวณใกล้เคียง และความ
ต้องการ/พฤติกรรมผู้บริโภคของผู้บริโภคมาวิเคราะห์ สังเคราะห์เป็นกระบวนการผลิต
เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกในชุมชนให้มีสุขภาวะ
บนพื้นฐานการพัฒนาจิตวิญญาณตามคำสอนคริสต์ศาสนา

ชุมชนคาทอลิกนักบุญอักแนส

ไม่ใช่แค่ชุมชนของผู้นับถือศาสนาคริสต์ คาทอลิก
แต่หมายถึง ชุมชนที่นำจิตตารมณ์คาทอลิกไปใช้ในการดำเนินชีวิต
จิตตารมณ์คาทอลิก คือ การแบ่งปันด้วยความรัก
รักคนอื่น เหมือนรักตนเอง
และนำไปประยุกต์ใช้ในการปลูกพืชผัก
เพื่อชุมชน/สังคมไทยจะได้มีพืชผัก
บริโภคอย่างยั่งยืน

คำนำ

คู่มือกระบวนการผลิต พืชผักผลไม้อินทรีย์ให้มีผลผลิตต่อเนื่อง เป็นการถอดบทเรียนจากจัดทำโครงการพัฒนาราชบุรีโมเดลฯ ของชุมชนคาทอลิกวัดนักบุญอัครา ด้วยการสนับสนุนจากสำนักงานสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ที่ดำเนินการระหว่างเดือนสิงหาคม 2561 – กรกฎาคม 2562

คู่มือนี้ เป็นการถอดองค์ความรู้จากการปรับปรุง (วิจัยและพัฒนา) กระบวนการผลิตพืชผักปลอดสารเคมี (น.อัครา เกษตรอินทรีย์) เป็นการนำเสนอหลักการ แนวทาง/แนวปฏิบัติของกระบวนการผลิตพืชผักที่ไม่ใช้สารเคมี (เกษตรอินทรีย์) ที่ได้จากการถอดบทเรียนเป็นองค์ความรู้การดำเนินงาน จำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ กระบวนการบำรุงฟื้นฟูคุณภาพดินเพื่อการผลิตเกษตรอินทรีย์ กระบวนการผลิตน้ำหมัก น้ำชีวภาพเพื่อป้องกันโรคพืช และกระบวนการจัดเก็บ บรรจุรองรับความต้องการ/พฤติกรรมของผู้บริโภค ของชุมชนคาทอลิกนักบุญอัครา ที่ร่วมกันพัฒนาที่ดินของวัด/ชุมชนสำหรับการผลิตพืชผักปลอดสารเคมี (เกษตรอินทรีย์) ภายใต้ผลผลิต “น.อัครา เกษตรอินทรีย์” (เดิมใช้ว่า น.อัครา ผักปลอดสาร) ครอบคลุมตั้งแต่การเตรียม การปลูก การผลิต-การใช้ปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ/น้ำต้มสมุนไพรต่างๆ เพื่อเตรียม-บำรุงดิน บำรุงพืชผัก/ป้องกันโรคพืชต่างๆ การเก็บเกี่ยว บรรจุผลผลิตและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว มีจุดประสงค์เพื่อเสนอกระบวนการผลิตพืชผักเกษตรอินทรีย์ของ น.อัครา เกษตรอินทรีย์ ให้มีผลผลิตอย่างต่อเนื่อง และนำความต้องการพฤติกรรมผู้บริโภคของผู้บริโภคที่โครงการได้ไปศึกษาทดลอง ถอดบทเรียน เพื่อพัฒนากระบวนการผลิตเพื่อให้มีผลผลิตเกษตรอินทรีย์อย่างต่อเนื่อง ตอบสนองพฤติกรรมของผู้บริโภค เพื่อใช้เป็นแนวทางการศึกษา แลกเปลี่ยนเรียนรู้แก่ทีมงาน/ผู้สนใจ เพื่อมุ่งสู่การพัฒนา/ต่อยอด/ขยายพื้นที่การทำเกษตรอินทรีย์ในชุมชนและผู้สนใจทั่วไปเพื่อจะได้มีพืชผักผลไม้ที่ “ปลอดภัยทั้งผู้ผลิต ปลอดภัยทั้งผู้บริโภค” ส่งเสริมสุขภาพกาย สุขภาพจิตอย่างยั่งยืน โดยเน้นกระบวนการผลิตตามวิถีชุมชน กล่าวคือ การนำปัจจัยและวัสดุบำรุงดิน/พืชผักป้องกันโรคพืชในชุมชนและบริเวณใกล้เคียง เป็นหลักในกระบวนการผลิต

ขอขอบคุณคณะทำงาน (ทีมงาน น.อัครา เกษตรอินทรีย์) สมาชิกในชุมชน ที่มีส่วนร่วม รวมถึงภาคีเครือข่าย/ที่ปรึกษาด้านการปลูก การบำรุง การจัดเก็บ การบรรจุผลผลิต นักวิชาการ นักวิจัย นักออกแบบ ที่ช่วยแบ่งปัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็น “องค์ความรู้” ในการพัฒนาแหล่งผลิตพืชผักผลไม้เกษตรอินทรีย์ของชุมชนคาทอลิกนักบุญอัครา ขอขอบคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ที่นอกจากจะให้การสนับสนุนงบประมาณแล้ว ยังให้คำแนะนำ ผ่านภาคีเครือข่ายต่างๆ ของ สสส. เพื่อร่วมกันเสริมสร้างสุขภาวะที่ดีแบบองค์รวม ด้วยการส่งเสริมการผลิต การบริโภคผลผลิตเกษตรอินทรีย์ ให้เกิดความมั่นคงด้านการบริโภคพืชผักสุขภาพอย่างยั่งยืน

ขอพระประทานพระพร
ชุมชนคาทอลิก วัดนักบุญอัครา
กรกฎาคม 2562

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	3
แนะนำภาพรวม (การผลิต เชื่อมโยง การบริโภค)	5
กระบวนการผลิต ที่เชื่อมโยงสู่การบริโภค เกษตรอินทรีย์	
กระบวนการบำรุงฟื้นฟูคุณภาพดินเพื่อการผลิตเกษตรอินทรีย์	9
ขั้นตอนการดำเนินงานและผู้รับผิดชอบ	10
กระบวนการบำรุงฟื้นฟูคุณภาพดินเพื่อการผลิตเกษตรอินทรีย์ (การเตรียม การปลูก และการบำรุง)	
การเตรียม	12
การปลูก	12
การบำรุง/การซ่อมบำรุง	13
กระบวนการจัดเก็บ บรรจุรองรับความต้องการ/พฤติกรรมของผู้บริโภค (การเก็บ-ทำความสะอาด-บรรจุ-ขนส่งผลผลิต)	
การจัดเก็บ	13
การคัดแยก การทำความสะอาด	14
การบรรจุผลผลิต	14
การขนส่งผลผลิต	14
การจัดการหลังการเก็บผลผลิต	14
ภาคผนวก : กระบวนการผลิตน้ำหมัก น้ำชีวภาพเพื่อป้องกันโรคพืช	
01 การใช้ปุ๋ยหมัก-น้ำหมักชีวภาพ-น้ำต้ม/หมักสมุนไพร	16
02 การผลิต/การใช้น้ำต้ม/น้ำหมักสมุนไพร	17
021 การผลิตปุ๋ยหมัก	
0211 การผลิตปุ๋ยหมัก	19
0212 การผลิตน้ำหมักปลาทะเล	20
0213 การผลิตน้ำหมัก (เฮอร์โมน) ไข่-นมสด	21
0214 การผลิตมูลไส้เดือน	22
0215 การผลิตปุ๋ยหมักมูลแพะ	23
022 การผลิต/การใช้น้ำต้ม-หมักป้องกันโรคพืช	
0221 การผลิต/การใช้น้ำต้มต้นสบู่แดง	23
0222 การผลิต/การใช้น้ำต้มผงขมิ้น	23
0223 การผลิต/การใช้น้ำต้มต้น/ใบตะไคร้หอม	24
0224 การผลิต/การใช้น้ำต้มเปลือกพะยอม	24
0225 การผลิต/การใช้น้ำหมักเศษพืชผัก	25
0226 การผลิต/การใช้น้ำหมักผลสะเดา	25
03 การเดินระบบน้ำและการรดน้ำประจำวัน	26

แนะนำภาพรวม (การผลิต เชื่อมโยง การบริโภค) “น.อักษณ เกษตรอินทรีย์” (เกษตรอินทรีย์บนวิถีชุมชน) สุขภาวะที่ดีของผู้ผลิต สุขภาพที่ดีของผู้บริโภค สู่ โครงการพัฒนาราชบุรีโมเดล

“น.อักษณ เกษตรอินทรีย์” เป็นกิจการที่เป็นผลจากการรวมกันของสมาชิกชุมชนคาทอลิก วัดนักบุญอักษณ มีจุดประสงค์เพื่อรณรงค์ชาวบ้านให้ตระหนักถึงคุณค่าของการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งเป็นอาชีพหลักของชุมชน ให้ชาวบ้านสำนึก เข้าใจ เข้าถึงและพัฒนาการเพาะปลูกพืชผักผลไม้บนพื้นฐานของสุขภาวะที่ดีของผู้ผลิตและผู้บริโภค

ความหมาย ความเป็นมาและหลักการ

“น.อักษณ เกษตรอินทรีย์” เป็นกระบวนการส่งเสริมการผลิตพืชผักผลไม้เกษตรอินทรีย์ของชุมชนคาทอลิก นักบุญอักษณ (ไร่คริสต์) (วัดคาทอลิกนักบุญอักษณ ชลบุรี) ตั้งอยู่เลขที่ 16 หมู่ 8 ต.ท่าเคย อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี ซึ่งเป็นการสานต่อนโยบายขยายที่ดินทำกินแก่ชาวบ้าน ของมิสซังคาทอลิก เขตราชบุรี โดยคุณพ่อสุเมธ วัชรศักดิ์ไพศาล (พ่อแซ่ดำ) ที่เริ่มต้นอย่างเป็นรูปธรรมใน ค.ศ. 1971 โดยเน้น “คนเป็นศูนย์กลางและเป้าหมายของการพัฒนา ตามหลักธรรมคำสอนคาทอลิก” ซึ่งคุณพ่อเจ้าวัดนักบุญอักษณในสมัยต่อๆ มาได้สานต่อเจตนารมณ์ดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง

ใน ค.ศ. 2013 คุณพ่อเจ้าวัด ชิสเตอร์และสภาภิบาลวัดนักบุญอักษณ เห็นควรสานต่อ ด้วยการพัฒนาที่ดินของวัดสำหรับการเพาะปลูกพืชผัก ภายใต้ชื่อ “น.อักษณ เกษตรอินทรีย์” (ระยะแรก ใช้ชื่อว่า น.อักษณ ผักปลอดสาร) โดยประยุกต์คำสอนคริสต์ศาสนา กระแสพระราชดำรัสเศรษฐกิจพอเพียงฯ เศรษฐกิจสร้างสรรค์ และแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนมาใช้ในการเพาะปลูกพืชผักผลไม้ที่ไม่ใช้สารเคมี เพื่อให้ได้พืชผักผลไม้ที่ “ปลอดภัยทั้งคนผลิต ปลอดภัยทั้งคนบริโภค” เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกชุมชนด้วยการปลูกพืชผักเกษตรอินทรีย์ในลักษณะ “กระบวนการผลิตพืชผักผลไม้เกษตรอินทรีย์ บนวิถีชีวิตของสมาชิกในชุมชน กล่าวคือ เน้นการใช้ทรัพยากรในชุมชน ทั้งด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ปัจจัย วัสดุบำรุงดิน/พืชผัก และการป้องกันศัตรูพืชต่างๆ ในเขตชุมชนและบริเวณใกล้เคียง ผสานกับผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการจากภาคี/เครือข่าย มาร่วมออกแบบ ประเมิน และพัฒนากระบวนการผลิต

โดยกำหนด “โจทย์” (กรอบ) ในการดำเนินการสองข้อ ได้แก่

1. ทำอย่างไรจึงจะปลูกผักโดยไม่ใช้สารเคมี?

2. ทำอย่างไร จึงได้ผลผลิตอย่างต่อเนื่อง? และตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค

ตั้งแต่ พ.ศ. 2557 ชุมชนคาคาตอลิก วัดนักบุญอักแนส ตำบลท่าเคย อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ตระหนักถึงความสำคัญจำเป็นของสภาพการณ์ดังกล่าว จึงได้ริเริ่มต้นการนำร่องสมาชิกในชุมชน โดยการ จัดตั้งโครงการปลูกพืชผักปลอดสารเคมี (เกษตรอินทรีย์) ภายใต้ชื่อ “น.อักแนส เกษตรอินทรีย์” โดยใช้ที่ดิน ของวัดมากกว่า 25 ไร่ ในการนำร่อง/ต้นแบบในการจัดการพื้นที่/ชุมชนให้ปลูกพืชผักโดยลดปริมาณการใช้ สารเคมีให้น้อยลง จนถึงขั้นไม่ใช้สารเคมีเลย ตามกระบวนการผลิตพืชผักแบบเกษตรอินทรีย์ ทั้งนี้ ได้เชิญ เจ้าหน้าที่จากกรมวิชาการเกษตรมาตรวจประเมินคุณภาพอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการเผยแพร่ผ่านทางสื่อ ออนไลน์ และการเปิดสถานที่ให้ชาวบ้านและผู้สนใจทั่วไปได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ การเข้าเยี่ยมชมทั้งในสถานที่ ผลิต และสถานที่จัดจำหน่ายผลผลิตเกษตรอินทรีย์ (จุดเชื่อมโยงผลผลิตเกษตรอินทรีย์จากผู้ผลิตสู่ ผู้บริโภค) ส่งผลให้มีผู้สนใจเข้าเยี่ยมชม และสามารถสร้างเครือข่ายการปลูกพืชผักเกษตรอินทรีย์ได้อย่าง ต่อเนื่อง รวมถึงการได้รับการตรวจประเมินและผ่านการรับรองคุณภาพการผลิตพืชเกษตรอินทรีย์จากกรม วิชาการเกษตรฯ ใน พ.ศ. 2559 การต่ออายุแหล่งผลิตเกษตรอินทรีย์ใน พ.ศ. 2560 ผ่านการต่ออายุแหล่ง ผลิตเกษตรอินทรีย์ใน จนปัจจุบัน (ได้รับการรับรองจนถึง พ.ศ. 2564) นำสู่การเป็นต้นแบบการเชื่อมโยง ผลผลิตจากแหล่งผลิตเกษตรอินทรีย์สู่ผู้บริโภคในจังหวัดราชบุรี โดยมีภาคี เครือข่ายแหล่งผลิต และผู้บริโภค ผลผลิตเกษตรอินทรีย์อย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ พ.ศ. 2557 เป็นต้นมา รวมถึงการพัฒนาเครือข่ายการพัฒนาระบบ มาตรฐานการรับรองแบบมีส่วนร่วม (PGS) โดยสรุปรูปแบบการดำเนินการ และผลที่ได้รับจากการดำเนินงาน ซึ่งเป็นต้นทุนทางสังคม ที่จะนำไปสู่การพัฒนาเป็น “ราชบุรีโมเดล” ซึ่งจะยกระดับไปสู่การเป็นต้นแบบการ เชื่อมโยงผลผลิตเกษตรอินทรีย์อย่างเป็นบูรณาการ ครอบคลุมทั้งแหล่งผลิต แหล่งจำหน่าย (จุดเชื่อมโยง) และแหล่งบริโภคผลผลิตเกษตรอินทรีย์ โดยชุมชนเป็นเจ้าของ และการมีส่วนร่วมของผู้บริโภค ดังนี้

ปี 2557 – 2558 เริ่มต้นรณรงค์ปลูกพืชผักเกษตรอินทรีย์บนวิถีชุมชน ที่ชุมชนคาคาตอลิก วัดนักบุญ อักแนส มีการรวบรวมสมาชิกนำร่อง ภาคี เครือข่าย ประชาชนชาวบ้าน นักวิชาการด้านการพัฒนาแหล่งผลิต เกษตรอินทรีย์ ผลที่ได้รับ คือ แหล่งผลิต น.อักแนส เกษตรอินทรีย์ จำนวน 15 ไร่ รวมถึง องค์ความรู้ ภาคี และเครือข่ายกระบวนการพัฒนาแหล่งผลิตเกษตรอินทรีย์ โดยระหว่าง ปี 2558 เริ่ม “โครงการพัฒนาแหล่ง ผลิตพืชผักปลอดสารเคมีฯ” ภายใต้การสนับสนุนกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) มีการจัดตั้ง และพัฒนาทีมงาน ภาคี เครือข่าย เผยแพร่ เปิดพื้นที่เป็นแหล่งเรียนรู้เกษตรอินทรีย์บนวิถีชุมชน เผยแพร่ผ่าน สื่อต่างๆ ผลที่ได้ คือ ต้นแบบแหล่งผลิตเกษตรอินทรีย์ จำนวน 40 ไร่ แหล่งผลิตเกษตรอินทรีย์ จำนวน 40 ไร่มาตรฐาน Organic Thailand มีทีมงาน ภาคี เครือข่าย นักวิชาการภาคีเครือข่าย น.อักแนส เกษตร อินทรีย์ ชุมชนคาคาตอลิก วัดนักบุญอักแนส องค์ความรู้เป็น “คู่มือกระบวนการผลิต น.อักแนส เกษตรอินทรีย์” และเป็นแหล่งเรียนรู้เกษตรอินทรีย์บนวิถีชุมชนใน อ.สวนผึ้ง ที่มีผู้สนใจ นักท่องเที่ยว นักเรียน นักศึกษา นักวิชาการ เกษตรกร และผู้บริโภคผลผลิตเกษตรอินทรีย์ เข้ามาเยี่ยมชม แลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ต่อมา พ.ศ. 2559 ต่อยอดเป็น “โครงการสถานีนเกษตรแบ่งปัน เพื่อผลิตให้เพื่อนบริโภคเกษตร อินทรีย์” ภายใต้การสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) มีการจัดตั้งและ พัฒนาระบบ/ติดตามประเมินการทำงาน ครอบคลุมกระบวนการผลิต การเชื่อมโยงผลผลิตสู่ผู้บริโภคใน

จังหวัดราชบุรี การลงพื้นที่ เยี่ยมเยียน เปิดพื้นที่ พัฒนาแหล่งผลิต และจัดเสวนา พบปะ แบ่งปันเชื่อมโยง ผู้ผลิต ผู้บริโภค การจัดทำ “จุดเชื่อมโยงผลผลิต จากผู้ผลิตสู่ผู้บริโภค” (สถานีเกษตรแบ่งปัน) ในจังหวัด ราชบุรีจำนวน 5 แห่ง จัดตั้งศูนย์แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกษตรกรอินทรีย์บนวิถีชุมชน มีการจัดเสวนา พบปะ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผู้ผลิต พบผู้บริโภค และพัฒนาแหล่งผลิตโดยเชิญผู้เชี่ยวชาญมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผลที่ได้ คือ มีทีมงานมีประสบการณ์ในการพัฒนาแหล่งผลิต และเชื่อมโยงผู้บริโภค มีกลุ่มผู้ผลิต/แหล่งผลิตที่เข้าร่วม โครงการ จำนวน 20 แหล่ง ใน อ.สวนผึ้ง อ.จอมบึง อ.บ้านคา และอ.เมืองราชบุรี กลุ่มผู้บริโภคประจำ มา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เฉลี่ยสัปดาห์ละ 50 -200 คน จุดเชื่อมโยงผลผลิต ผู้ผลิต-ผู้บริโภค จำนวน 5 แห่ง ใน จังหวัดราชบุรี มีการจัดส่งผลผลิตไปตามหน่วยงานต่างๆ โดยเฉพาะที่โรงพยาบาลสวนผึ้ง ที่จัดส่งผลผลิตทุก สัปดาห์ มีสื่อ (วีดิทัศน์ และแผ่นพับ) และเริ่มจัดตั้งกลุ่มการแปรรูปผลผลิตเกษตรอินทรีย์แก่คนรุ่นใหม่ที่นิยม บริโภคอาหารพร้อมทาน ที่สุด ได้เชื่อมโยงกับสำนักงานเกษตรอำเภอสวนผึ้ง ให้เป็นศูนย์การแลกเปลี่ยน เรียนรู้เกษตรกรอินทรีย์บนวิถีชุมชนประจำอำเภอสวนผึ้ง

ต่อมา พ.ศ. 2560 - 2561 ต่อยอดเป็น “โครงการพัฒนาราชบุรีโมเดล : การเชื่อมโยงผู้ผลิตและ ผู้บริโภคเกษตรอินทรีย์อย่างเป็นบูรณาการ” ภายใต้การสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้าง เสริมสุขภาพ (สสส.) ส่งผลให้คณะทำงานมีการจัดทำร่างสวนผึ้งโมเดล เพื่อเตรียมสู่ราชบุรีโมเดล เพื่อเป็น ต้นแบบการเชื่อมโยงผลผลิตเกษตรอินทรีย์แบบบูรณาการ ครอบคลุมแหล่งผลิต การเชื่อมโยงผลผลิต และ แหล่งบริโภคที่เข้าถึงได้สะดวก มีกลุ่มผู้บริโภคประจำในโรงเรียนและโรงพยาบาลนาร่อง (ต้นแบบ) รวม 3 โรงเรียน 2 โรงพยาบาล ในจังหวัดราชบุรีและสมุทรสงคราม มีภาคีเครือข่าย ปราชญ์ชาวบ้าน คณาจารย์/ นักวิชาการ/นักโภชนาการ ผู้ตรวจประเมินคุณภาพ การส่งเสริมการแปรรูปผลผลิต การออกแบบบรรจุภัณฑ์ เพื่อความสะดวกในการบริโภคผลผลิตเกษตรอินทรีย์แก่คนรุ่นใหม่ การถอดองค์ความรู้การผลิต การเชื่อมโยง ผลผลิต และแหล่งบริโภคแบบบูรณาการ ส่งผลให้มีสรุปทเรียนเป็นระบบการเชื่อมโยงผู้ผลิต ผู้บริโภค ผลผลิตเกษตรอินทรีย์อย่างเป็นบูรณาการ ครอบคลุมต้นแบบแหล่งผลิตใน อ.สวนผึ้ง อ.จอมบึง อ.ปากท่อ จ. ราชบุรี จำนวน 15 แหล่งผลิต มีการจัดการเชื่อมโยง (จุดพบปะเชื่อมโยงผู้ผลิตผู้บริโภค) จำนวน 5 จุด และมีแหล่งบริโภคผลผลิตในชุมชน ในโรงเรียน และโรงพยาบาล จำนวน 5 แหล่งบริโภค

ใน พ.ศ. 2561 – 2562 มีต่อยอดโดยการจัดทำโครงการ "พัฒนาราชบุรีโมเดล : การพัฒนารูปแบบการ เชื่อมโยงผู้ผลิตผู้บริโภคเกษตรอินทรีย์ในเชิงบูรณาการ" โดยการพัฒนาไปสู่กลุ่มเป้าหมายไปสู่สถานศึกษาทุกระดับในจังหวัดราชบุรีและจังหวัดใกล้เคียงครอบคลุมทั้งศูนย์เด็กเล็ก โรงเรียน สถาบันอุดมศึกษา สถานพยาบาล (โรงพยาบาล) รวมถึงชุมชนที่มีลักษณะพิเศษ (ชุมชนชาติพันธุ์) และบูรณาการความร่วมมือไป ยังชุมชน/พื้นที่ในจังหวัดอื่นๆ ที่ต่างบริบท เพื่อวิเคราะห์ สังเคราะห์ ถอดองค์ความรู้ สู่การออกแบบและ พัฒนาเป็น “ราชบุรีโมเดล” ชุมชนต้นแบบการเชื่อมโยงและพัฒนาผู้ผลิต (แหล่งผลิต-การแปรรูปผลผลิต) กับ ผู้บริโภค (แหล่งบริโภค) อย่างเป็นระบบ เป็นบูรณาการ บนฐานของกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและ ความสำนึกร่วมรับผิดชอบระหว่างผู้ผลิต-ผู้บริโภค เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจกระบวนการร่วมกัน เน้น บูรณาการเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายแหล่งผลิต การเชื่อมโยง และแหล่งบริโภคอย่างเป็นบูรณาการ เพื่อให้เข้าถึง แหล่งผลิต แหล่งจำหน่าย และแหล่งให้บริการผักผลไม้ปลอดภัยได้อย่างสะดวก รวมทั้งให้มีทักษะและค่านิยม

ในการปลูกเพื่อบริโภค ในทุกเพศ ทุกวัย ทั้งกลุ่มเด็กเล็ก เยาวชน วัยทำงาน (พ่อบ้านแม่บ้าน) ผู้สูงอายุ และ กลุ่มกลุ่มชาติโอกาส ส่งเสริมให้ประชาชนได้บริโภคผักผลไม้ที่ปลอดภัยเพียงพอ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถอดบทเรียนเพื่อพัฒนางานวิชาการ การสื่อสารเสริมสร้างความรู้ เข้าใจ ทักษะและเจตคติการบริโภคผักผลไม้ ปลอดภัย/ผลผลิตเกษตรอินทรีย์ และเสริมสร้างสู่การขับเคลื่อนเชิงนโยบายด้านอาหารสู่ภาวะส่งผลให้เกิด การเปลี่ยนแปลงด้านระบบอาหารสู่ภาวะ เสริมสร้าง พัฒนาและขยายต้นแบบแหล่งผลิต การเชื่อมโยง ผลผลิต และแหล่งบริโภคผลผลิตเกษตรอินทรีย์อย่างเป็นบูรณาการ ให้เกิดปัจจัยแวดล้อมด้านอาหารสุ ภาวะอย่างมั่นคงและยั่งยืน

วิสัยทัศน์ เป้าหมาย และวัตถุประสงค์

วิสัยทัศน์

ชุมชนคาทอลิกวัดนักบุญอัครานัส (ราชบุรีโมเดล) คือชุมชนต้นแบบ ที่มีการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของผู้ผลิตและผู้บริโภคผลผลิตเกษตรอินทรีย์ ที่มีคุณภาพและเป็นบูรณาการครอบคลุมทั้งต้นน้ำ (แหล่ง ผลิต) กลางน้ำ (การเชื่อมโยง) และ ปลายน้ำ (แหล่งบริโภค) เพื่อสุขภาวะที่ดีของผู้ผลิตและผู้บริโภค อย่างยั่งยืน”

เป้าหมาย

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต้นแบบการผลิต การบริโภคผลผลิตเกษตรอินทรีย์อย่างเป็นบูรณาการ โดย

1. เกิดการพัฒนา ต่อยอดและขยายผลต้นแบบแหล่งผลิต จุดเชื่อมโยง และแหล่งบริโภค ผลผลิต เกษตรอินทรีย์ในจังหวัดราชบุรีสู่จังหวัดอื่นๆ เพื่อการบริโภคที่ปลอดภัย จำนวน 3 ต้นแบบ
2. เกิดการพัฒนาและการถอดองค์ความรู้สถานศึกษาและโรงพยาบาลต้นแบบ (ศูนย์พัฒนาเด็ก เล็ก โรงเรียน มหาวิทยาลัย โรงพยาบาล) ในจังหวัดราชบุรี จังหวัดอื่น (บูรณาการ) ที่มีปัจจัยแวดล้อม ด้านอาหารเพื่อสุขภาวะที่ภาคีเครือข่ายสามารถนำไปขยายผล/ต่อยอดได้ จำนวน 7 แห่ง
3. เกิดการพัฒนาร่างราชบุรีโมเดล ให้เป็นชุมชนต้นแบบ/ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต้นแบบการผลิต การบริโภคผลผลิตเกษตรอินทรีย์อย่างเป็นบูรณาการ จำนวน 1 ชุมชนต้นแบบ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อต่อยอด ขยายผล และพัฒนารูปแบบการเชื่อมโยงผู้ผลิตผู้บริโภคเกษตรอินทรีย์ที่ ครอบคลุมทั้งแหล่งผลิต (ต้นน้ำ) การเชื่อมโยงผลผลิต (กลางน้ำ) และการพัฒนาแหล่งบริโภคผลผลิต (ปลายน้ำ) เกษตรอินทรีย์อย่างเป็นบูรณาการ
2. เพื่อเสริมสร้างการบูรณาการความร่วมมือในการพัฒนารูปแบบการเชื่อมโยงผู้ผลิตผู้บริโภค เกษตรอินทรีย์และการบูรณาการความร่วมมือไปยังต่างพื้นที่/ จังหวัดอื่นๆ

กระบวนการผลิต ที่เชื่อมโยงสู่การบริโภค เกษตรอินทรีย์

กระบวนการบำรุงฟื้นฟูคุณภาพดินเพื่อการผลิตเกษตรอินทรีย์

กระบวนการผลิต

กระบวนการผลิตพืชผักผลไม้ของ “น.อักษณ เกษตรอินทรีย์” เป็นการใช้อนุภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับกระบวนการปลูกพืชผักแบบเกษตรอินทรีย์ (Organic agriculture) มุ่งสู่การทำเกษตรอินทรีย์บนวิถีชุมชน กล่าวคือ การใช้ทรัพยากรในพื้นที่/ชุมชน/บริเวณใกล้เคียง ได้แก่ ภูมิปัญญา ปัจจัยและวัสดุบำรุงดิน/พืชผัก ป้องกันศัตรูพืชในชุมชนและบริเวณใกล้เคียง ผสานกับผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการจากภาคี/เครือข่าย มาร่วมออกแบบประเมิน และพัฒนากระบวนการผลิต ทั้งนี้ มีกระบวนการผลิตแบ่งเป็นสามช่วงสำคัญ ดังนี้

1. การเตรียมและบำรุงดิน โดยใช้การไถ พลิกดินราว 7-10 วัน เพื่อตากดิน ให้แดดเผา การฉีดพ่นด้วยจุลินทรีย์ (EM) เพื่อฆ่าเชื้อ การย่อยสลายพืชผักที่ถูกไถและปรับสภาพดินให้มีความพร้อม/เหมาะสมต่อการเพาะปลูก จากนั้นใช้การไถยกร่อง ทำแปลง การเดินระบบน้ำ การใช้ปุ๋ยหมัก และน้ำหมักชีวภาพ เพื่อให้ดินอยู่ในสภาพพร้อมเพาะปลูกพืชผักต่างๆ

2. การเพาะปลูกและการบำรุงพืชผัก โดยใช้การหว่านเมล็ดและการย้ายกล้าพืชผัก (ขึ้นอยู่กับผักแต่ละชนิด) ในแปลงผัก โดยเพิ่มปริมาณการใส่ปุ๋ยหมัก/น้ำหมักชีวภาพตามความเหมาะสมของพืชแต่ละชนิด การบำรุงต้น/ใบด้วยน้ำหมักชีวภาพ และรดน้ำเข้าเย็น จากแหล่งน้ำภายในที่ดินของวัด

3. การป้องกันและกำจัดศัตรูพืช โดยใช้สมุนไพรต่างๆ ในท้องถิ่น ได้แก่ น้ำต้มจากต้นสบู่แดง ตะไคร้หอม เปลือกผลไม้รสฝาด ผงขมิ้น น้ำหมักจากใบยาสูบ น้ำหมักผลสะเดา น้ำหมักผลมะม่วงหิมพานต์ (ซึ่งมีในพื้นที่ของ น.อักษณ เกษตรอินทรีย์) เพื่อป้องกันและกำจัดศัตรูพืช/โรคชนิดต่างๆ รวมถึงการใช้ “แรงงาน” ในการถอนวัชพืช

ทั้งนี้ ส่วนสำคัญที่สุดของกระบวนการผลิตพืชผัก “น.อักษณ เกษตรอินทรีย์” คือ แรงกาย แรงใจของชาวบ้านในชุมชน ในการเอาใจใส่พืชผักทุกขั้นตอนของกระบวนการผลิต นำความต้องการ ข้อเสนอแนะของผู้บริโภคจากการจัดจุดเชื่อมโยงต่างๆ และแหล่งบริโภคต่างๆ มาวิเคราะห์ เพื่อพัฒนาการออกแบบการผลิต

ขั้นตอนการดำเนินงานและผู้รับผิดชอบ
กระบวนการผลิต น.อักษณ เกษตรอินทรีย์

(ตารางแสดงการดำเนินงานตาม กระบวนการบำรุงฟื้นฟูคุณภาพดินเพื่อการผลิตเกษตรอินทรีย์
 กระบวนการผลิตน้ำหมัก น้ำชีวภาพเพื่อป้องกันศัตรูพืช และกระบวนการจัดเก็บ บรรจุรองรับความ
 ต้องการ/พฤติกรรมของผู้บริโภค)

หมวด	รายการ	ผู้รับผิดชอบ	เอกสารประกอบ
การเตรียม (ก่อนปลูก) มีขั้นตอน ดังนี้ 1. การไถพรวนดินเพื่อตากดิน 2. การฉีดพ่น EM 3. การไถยกร่อง 4. การติดตั้งระบบน้ำ 5. การฉีดพ่นน้ำหมักมูลไส้เดือน 6. การเตรียมหญ้าแห้ง/ฟาง	1. การใช้รถไถพรวนดิน	วีระ (ติดตาม/ประสานงานกับนายวิชัย)	บันทึกปฏิบัติงานฯ (วีระ)
	2. การฉีดพ่น EM	วีระ	คู่มือฯ การเตรียมหน้า 12 บันทึกปฏิบัติงานฯ (วีระ)
	3. การใช้รถไถทำร่อง/แปลง	วีระ (ติดตาม/ประสานงานกับนายวิชัย)	บันทึกปฏิบัติงานฯ (วีระ)
	4. การติดตั้งระบบน้ำ	วีระ	คู่มือฯ ภาคผนวก 04 การติดตั้งระบบน้ำหน้า 26)
	5. การเตรียม/เกี่ยวหญ้ารอบๆ แปลงสำหรับคลุมแปลงผัก	วีระ	บันทึกปฏิบัติงานฯ (วีระ)
หมวด	รายการ	ผู้รับผิดชอบ	เอกสารประกอบ
การปลูก/บำรุง 1. การเตรียมและทำความสะอาดเมล็ดพันธุ์ 2. ปลูกทุกสัปดาห์ (วันพฤหัสบดี) ด้วยเมล็ด/ย้ายกล้า 3. การรดน้ำประจำวัน 4. การถอนหญ้า-พรวนดินโคนผัก 5. การฉีดพ่นน้ำหมักสัปดาห์ละสองครั้ง	1. การเตรียมและทำความสะอาดเมล็ด	คำขวัญ (เจ็มมะ)	คู่มือฯ การปลูก หน้า 12 และบันทึกปฏิบัติงาน (เจ็มมะ)
	2. การปลูก	คำขวัญ (เจ็มมะ)	
	3. การรดน้ำประจำวัน	วีระ	คู่มือฯ การบำรุง หน้า 13 คู่มือฯ ภาคผนวก 04 การรดน้ำหน้า 26
	4. การกำจัดวัชพืชและบำรุงพืช (ถอนวัชพืช-พรวนดิน)	คำขวัญ (เจ็มมะ)	คู่มือฯ การบำรุง หน้า 13
	5. การฉีดพ่นน้ำหมักสัปดาห์ละสองครั้ง		

หมวด	รายการ	ผู้รับผิดชอบ	เอกสารประกอบ
6. การใส่ปุ๋ยหลังปลูก 7. การซ่อมบำรุง	4. การฉีดพ่นน้ำหมักชีวภาพ (สัปดาห์ละสองครั้ง-เช้า วันพุธ (หรือเย็นวัน จันทร์-อังคาร-พุธ)/เช้า วันเสาร์)	วีระ	บันทึกปฏิบัติงาน (เจ็มะ)
			คู่มือฯ การบำรุงหน้า 12-13
			คู่มือฯ ภาคผนวก 02 การใช้ปุ๋ย- น้ำหมัก หน้า 16-17
8.	5. การใส่ปุ๋ยหลังการปลูก (สัปดาห์ที่สาม)	เพยาร์ (เจ็แจ้ว)	บันทึกปฏิบัติงาน (วีระ)
			คู่มือฯ การบำรุงหน้า 12-13
			คู่มือฯ ภาคผนวก 02 การใช้ปุ๋ย- น้ำหมัก หน้า 16-17
	6. การนำกล้ามาซ่อม ใน แปลงผัก	คำขวัญ (เจ็มะ)	คู่มือฯ การบำรุงหน้า 13
			บันทึกปฏิบัติงาน(เจ็มะ)
หมวด	รายการ	ผู้รับผิดชอบ	เอกสารประกอบ
การเก็บ/บรรจุ	การจัดเก็บผลผลิต	เพยาร์ (เจ็แจ้ว)	คู่มือฯ การจัดเก็บฯ หน้า 13-14 และ บันทึกปฏิบัติงาน (เจ็แจ้ว)
	การคัดแยก ทำความสะอาด	เพยาร์ (เจ็แจ้ว)	
	การบรรจุ	เพยาร์ (เจ็แจ้ว)	
	การขนส่ง	วีระ/ ศักดิ์สิทธิ์	
การจัดการหลังการเก็บ เกี่ยวผลผลิต	การจัดการหลังเก็บผลผลิต	วีระ (ติดตาม/ ประสานงาน)	คู่มือฯ การจัดการหลังเก็บฯ หน้า 14
	การนำเศษพืชผักไปทำน้ำ หมัก	วีระ	คู่มือฯ ภาคผนวก การผลิตฯ หน้า 25
การวิเคราะห์ ออกแบบ การผลิต	การนำข้อเสนอแนะจากการ จัดจุดเชื่อมโยง มา แลกเปลี่ยนเรียนรู้/ นำสรุป บทเรียนการถอดองค์ความรู้ การบูรณาการมาเป็นกรอบ แนวคิดการออกแบบการ ผลิต	แกนนำ (วีระ เพยาร์ คำขวัญ ศักดิ์สิทธิ์)	ประชุมทุกวันอาทิตย์
		เครือข่ายการผลิต	ประชุมทุกสองอาทิตย์

การเตรียม การปลูกและการบำรุง

การเตรียม

การเตรียมดิน ใช้การถากหญ้า/แปลงผัก และการไถ โดยรไถที่ผ่านการทำความสะอาดด้วยน้ำสะอาด และตากแดด โดยเฉพาะจุดที่ใช้สำหรับการไถ มีการไถสองรอบ รอบแรก เพื่อพลิกดิน ตากดินไว้ประมาณ 7 – 10 วัน เมื่อไถพลิกดินเสร็จแล้ว รว 1-2 วัน มีการฉีดย้ำหมัก (EM) เพื่อการย่อยสลายพืชผักที่ถูกไถ โดยมีการฉีดย้ำหมัก (EM) ในช่วงเย็น (ดูในคู่มือฯ ภาคผนวก 02 การใช้ปุ๋ยหมัก-น้ำหมักฯ หน้า 16 คู่มือฯ ภาคผนวก 03 การผลิตน้ำหมักฯ หน้า 20) จากนั้นมีการใช้รไถที่ผ่านการทำความสะอาดแล้วมาไถรอบๆ ทำแปลง/ร่องผัก ตามด้วยการเดินระบบน้ำด้วยท่อและติดตั้งสปริงเกอร์แบบหัวกระจาย แยกเป็นจุดต่างๆ ครอบคลุมทั่วแปลงผัก ก่อนปลูก 1-2 วัน (ดูในคู่มือฯ ภาคผนวก 02 การใช้ปุ๋ยหมัก-น้ำหมักฯ หน้า 16)

การเตรียมและทำความสะอาดเมล็ดพันธุ์ มีการออกแบบการปลูกร่วมกันสัปดาห์ละครั้ง โดยการสั่งซื้อเมล็ดพันธุ์จากร้านขายสินค้าเกษตร นำเมล็ดพันธุ์มาแช่น้ำ ล้างน้ำสามรอบ นำน้ำที่ผ่านมาล้างเมล็ดไปทิ้งที่จุดทิ้งน้ำล้างเมล็ดพันธุ์ (ร่อนน้ำบรรจุทราย ให้ตกเมื่อน้ำที่ล้างเมล็ดพันธุ์) จากนั้นนำเมล็ดมาแช่น้ำอุ่น เพื่อกระตุ้นการงอกและป้องกันเชื้อรา

การปลูก

นำเมล็ดพันธุ์ที่ผ่านการแช่ - การล้างด้วยน้ำอุ่นตามขั้นตอนแล้ว มีการแยกประเภทการปลูกเป็นสองประเภท คือ การปลูกด้วยการหว่านเมล็ด เช่น ผักบุ้ง กวางตุ้งไทย กวางตุ้งไต้หวัน ผักกาดขาว เป็นต้น และปลูกด้วยการย้ายกล้า (นำกล้าผัก หลังการหว่านด้วยเมล็ดในแปลงผัก เมื่อเข้าสู่สัปดาห์ที่สาม ย้ายไปปลูกในแปลงใหม่) เช่น ผักกาดหอม คะน้า เป็นต้น ใช้การคราดเพื่อให้ดินร่วน ตามด้วยการหว่านเมล็ด และการขุดหลุม ร่องกันหลุมด้วยมูลไส้เดือน (กรณีย้ายกล้า) จากนั้นนำมูลไส้เดือนมาโรย ตามด้วยคราดกลบ และนำหญ้าแห้งที่เก็บเกี่ยวจากรอบๆ แปลงผัก และฟางที่จัดซื้อจากแปลงข้าวที่ผ่านการตากแดดแล้ว มาโรยปิด กรณีการย้ายกล้า มีการรด/บำรุงด้วยน้ำหมักบำรุงพืชผักในช่วงเย็น (ดูในคู่มือฯ ภาคผนวก 02 การใช้ปุ๋ยหมัก-น้ำหมักฯ หน้า 16-17) มีการนำแกลบมาคลุมกันแดดในช่วงระยะแรกของการปลูกด้วยการย้ายกล้า เช่น ผักกาดหอม คะน้า เป็นต้น จากนั้นมีการรดน้ำด้วยสปริงเกอร์แบบหัวกระจาย แยกเป็นจุดต่างๆ ครอบคลุมทั่วแปลงผัก

การบำรุง/การซ่อมบำรุง

การบำรุงประจำวัน ใช้การรดน้ำด้วยระบบสปริงเกอร์แบบหัวกระจาย ที่ติดตั้งโดยแยกเป็นจุดต่างๆ ครอบคลุมทั่วแปลงผัก ใช้เครื่องปั้มน้ำระบบไฟฟ้า รดน้ำวันละสองรอบ ช่วงเช้า ตั้งแต่ 6:00 – 10:00 น. และ ช่วงเย็น ตั้งแต่ 16:00 – 18:00 น. (ดูภาคผนวก 03 การติดตั้งระบบน้ำและการรดน้ำประจำวัน หน้า 26) จากแหล่งน้ำที่ขุดเอง (ขนาดบ่อน้ำราว 20 ไร่) ภายในที่ดินของวัดคากทอลิกนักบุญอัครนัส ที่ไม่ให้มีการลงน้ำทั้งคนและสัตว์เลี้ยง และใช้รองรับการผลิตประปาในหมู่บ้าน โดยมีเจ้าหน้าที่ประปาหมู่บ้านมาคอยตรวจ ดูแลรักษาความสะอาดแหล่งน้ำทุกวัน วันละสองรอบ รอบเช้าและเย็น (รอบเช้า/7:00 – 8:00 น. รอบเย็น/ 17:00 – 18:00 น.) เพื่อป้องกันรักษาความสะอาดของแหล่งน้ำอยู่เสมอ รวมถึงมีการนำตัวอย่างน้ำไปตรวจคุณภาพโดยนักวิชาการจาก ม.ราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

การบำรุงประจำสัปดาห์ มีการฉีดย้ำหมักบำรุงพืชผักและน้ำหมักสมุนไพรป้องกันโรคพืช สัปดาห์ละสองครั้ง ในช่วงเช้าวันพุธและเช้าวันเสาร์ ระหว่างเวลา 6:00 – 10:00 น. (ดู คู่มือฯ ภาคผนวก 02

การใช้ปุ๋ย-น้ำหมักบำรุง-ป้องกันโรค หน้า 16-17 และในภาคผนวก 03 การผลิตน้ำหมักบำรุงและน้ำหมักสมุนไพรป้องกันโรค หน้า 24-26) โดยใช้เครื่องพ่น ด้วยน้ำมัน มีการนำภาชนะรองพื้นไม่ให้ น้ำมันเครื่องลงดิน

การบำรุงหลังการปลูก นอกจากการฉีดพ่นด้วยน้ำหมักบำรุงพืชผัก และน้ำหมักสมุนไพรป้องกันศัตรูพืช ตามที่นำเสนอในเรื่องการบำรุงประจำสัปดาห์แล้ว เมื่อผักเข้าสู่สัปดาห์ที่สาม (หลังการหว่านด้วยเมล็ด) มีการนำปุ๋ยหมัก (โครงการธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ฯ) มาโรยในแปลงผัก เพื่อเพิ่มธาตุอาหารแก่พืชผักต่างๆ (ดูใน คู่มือฯ ภาคผนวก 02 การใช้ปุ๋ยหมัก-น้ำหมัก หน้า 16-17) กล้าผักบางชนิด เช่น คะน้า ผักกาดหอม เป็นต้น จะนำกล้าย้ายไปปลูกแปลงใหม่

ระหว่างวันในรอบสัปดาห์ มีการถอนหญ้า/พรุนดินรอบๆ โคนต้นผัก/รอบๆ แปลง โดยใช้แรงงานคน เพื่อกันการแย่งปุ๋ย-ธาตุอาหารต่างๆ และมีการย้ายกล้าเพื่อซ่อมบำรุงต้นที่ตาย/ไม่แข็งแรง

กระบวนการจัดเก็บ บรรจุรองรับความต้องการ/พฤติกรรมของผู้บริโภค

การจัดเก็บ การคัดแยก ทำความสะอาดและการบรรจุรองรับการจำหน่าย/จัดจุดเชื่อมโยงการจัดเก็บ

กำหนดการจัดเก็บ การเก็บผลผลิตพืชผักของ น.อักษณส เกษตรอินทรีย์ แบ่งการเก็บผลผลิตออกตามอายุของพืชผัก โดยแบ่งการเก็บผลผลิต กว้างๆ ดังนี้

ชนิดผัก	กำหนดการ
ผักใบ อายุสั้น ได้แก่ ผักบุ้ง	เก็บหลังผ่านการปลูกแล้ว ราว 3 สัปดาห์
ผักใบ อายุปานกลาง เช่น ผักกาดขาว ผักโขม กวางตุ้งไทย กวางตุ้งไต้หวัน คะน้า ผักกูด ผักกาดหอม เป็นต้น	เก็บหลังผ่านการปลูกแล้ว ระหว่างสัปดาห์ที่ 5 – 8
ผักที่ให้ผลผลิตเป็นพื้หรือผล ได้แก่ ถั่วฝักยาว ถั่วลันเตา ถั่วแขก ถั่วพู กระเจี๊ยบเขียว แตงกวา บวบ มะระ ข้าวโพด เป็นต้น	เก็บหลังการปลูกราว 2 เดือนเป็นต้นไป โดยคัดเลือกเก็บผัก/ผลที่ขนาดพอเก็บเกี่ยว ตามชนิดของพืชผัก บางชนิดเก็บทุกวัน บางชนิดเก็บวันเว้นวัน ตามประเภทของพืชผัก
ผักประเภทเครื่องเทศ เช่น โหระพา กระเพรา แมงลัก ตะไคร้ ต้นหอม สะระแหน่ ผักชีไทย ผักชีลาว พริก เป็นต้น	เก็บหลังการปลูก ตั้งแต่สัปดาห์ที่ 5 เป็นต้นไป
ผลไม้ ได้แก่ กลั้วยน้ำหว่า	เก็บผลผลิตเมื่อผลกลั้วยเริ่มมีบางลูกสุก

วิธีการจัดเก็บ จัดเก็บช่วงเช้า โดยใช้เข่งพลาสติก มีภาชนะรองไม่ให้เข่งโดนพื้นดิน (แปลงผัก) มีการชั่งน้ำหนักผลผลิตก่อนการคัดแยก-ทำความสะอาด ผู้จัดเก็บใส่ถุงเท้าบูท และเก็บเกี่ยวด้วยการตัด หรือถอน ตามชนิดของพืชผัก

การคัดแยก การทำความสะอาด เมื่อเก็บผลผลิตได้แล้ว นำผลผลิตไปที่จุดคัดแยก ทำการแยกใบหรือต้น/ฝัก/ผลที่มีหมดสภาพออก ทำความสะอาดด้วยน้ำสะอาด 3 รอบ มีการเทน้ำทิ้งเป็นระยะๆ มีการใส่ถุงมือในขณะคัดแยกและทำความสะอาด สถานที่คัดแยก มีการกันสัตว์เลี้ยงเข้ามาก่อวุ่น

การบรรจุผลผลิต หลังผ่านการคัดแยก และการทำความสะอาดด้วยน้ำสะอาดแล้ว จึงนำผลผลิตมาวางบนโต๊ะที่มีพลาสติก/ผ้าปู (จุดบรรจุผลผลิต) เพื่อชั่งน้ำหนัก ขณะดำเนินการดังกล่าว ผู้ทำการบรรจุผลผลิตใส่ถุงมือ นำผลผลิตไปชั่งน้ำหนักก่อนบรรจุในถุงพลาสติกที่จัดซื้อ หรือกล่องพลาสติกใสที่มีการใช้งานเพียงครั้งเดียว

การขนส่งผลผลิต หลังการบรรจุผลผลิตในบรรจุภัณฑ์แล้ว มีการขนผลผลิตใส่ลัง/กล่อง/ถุงวางบนพื้นรถที่มีการทำความสะอาดแล้ว มีผ้า/พลาสติกรองพื้นรถ มีผ้า/แสลนคลุม กันการโดนฝุ่นระหว่างการเดินทาง การนำผลผลิตไปนำเสนอ/จำหน่าย/ส่งจุดจำหน่าย/ลูกค้า

การจัดจุดเชื่อมโยงตามจุดต่างๆ มีการกำหนดเวลาตามจุดต่างๆ ที่มีการจัดจุดเชื่อมโยง จัดตามที่นักวิชาการ นักออกแบบได้ให้แนวทางไว้ มีผ้าผ้าโต๊ะ มีการจัดลังไม้ ติดป้ายราคา ติดป้ายชนิดพืชผัก ผู้ทำหน้าที่จัดจำหน่ายใส่ถุงมือ และมีการทักทาย สังเกต รับฟังข้อแนะนำของผู้บริโภค/ผู้ซื้อ รวบรวมมาสู่การประชุมของทีมแกนนำทุกวันอาทิตย์

การจัดการหลังการเก็บผลผลิต

การจัดการหลังการเก็บผลผลิต

หลังการเก็บเกี่ยวผลผลิตในแปลงผักต่างๆ ภายในสองสัปดาห์ มีการขจัดวัชพืชและพืชผักที่ไม่ผ่านคุณภาพ ด้วยการถาก/ดาย/ถอน หญ้าที่มีดอกหรือเหี่ยว จะโกยทิ้งให้ห่างจากแปลงผัก และผักที่ไม่ผ่านคุณภาพจะนำไปใช้สำหรับการหมักเศษพืชผักตามสูตรกรมพัฒนาที่ดิน พืชผักบางประเภท โดยเฉพาะถั่วต่างๆ จะตากแดดในแปลง ไกลไกล รองรับการนำน้ำหมัก EM มาฉีดพ่น เพื่อให้ย่อยสลายกลายเป็นธาตุอาหาร บำรุงดินต่อไป

(หลังจากนั้น จึงเข้าสู่กระบวนการเตรียมการปลูก ฯลฯ ตามวงจรกระบวนการผลิตพืชผักเกษตรอินทรีย์ตามลำดับต่อไป

ภาคผนวก

- 01 การใช้ปุ๋ยหมัก-มูลไส้เดือน น้ำหมักมูลไส้เดือน น้ำหมักปลาทะเล ใช้ในการบำรุงดิน/พืชผัก และการใช้น้ำหมัก/น้ำต้มสมุนไพร เพื่อป้องกันศัตรูพืช (แบบบันทึก (สูตร) อัตราส่วนการ บำรุง/ป้องกัน)
- 02 การผลิตปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ น้ำต้ม/น้ำหมักสมุนไพรเพื่อบำรุง/ป้องกันศัตรูพืช
- 03 การเดินระบบน้ำและการรดน้ำประจำวัน

ภาคผนวก 01

การใช้ปุ๋ยหมัก น้ำหมัก ในการบำรุงดิน/พืชผัก
และการใช้น้ำหมัก/น้ำตมสมุนไพร เพื่อป้องกันศัตรูพืช
(แบบบันทึกอัตราส่วน (สูตร) การบำรุง/ป้องกัน)

รหัส	รายการ	อัตราส่วน/ ใช้เมื่อ... (“วีระ” จัดเตรียม/ผสมให้)	สรรพคุณ (ใช้เพื่อ)	ผู้รับ ผิดชอบ
บำรุง 001	ใส่ (โรย) มูล ไส้เดือน/มูลแพะ	100–130 กก. : แปลง (พื้นที่ระหว่าง 1-1.5 ไร่ ต่อแปลง) ใช้ทุกครั้งที่แปลงที่ปลูกใหม่	บำรุงดิน เพิ่มธาตุอาหาร สำหรับแปลงที่ปลูกใหม่ด้วย เมล็ด และ ย้ายกล้า	วีระ/ เจ็ม
บำรุง 002	ใส่ (โรย) ปุ๋ยหมัก บำรุงดิน (ธนาคารปุ๋ย อินทรีย์ฯ)	100 กก. : ไร่ (ปกติใช้โรย ครั้งละ 1 ถัง (ราว 25 กก.) ต่อร่องผักจำนวน 4 ร่อง (เฉลี่ยใช้ 200 กก. ต่อสัปดาห์) และ ใช้สำหรับปลูกด้วยการย้ายกล้า และ ใส่แปลงผักเมื่อเข้าสู่สัปดาห์ที่สาม	บำรุงดิน เพิ่มธาตุอาหาร สำหรับปลูกด้วยการย้ายกล้า	วีระ
			โรยแปลงผักเมื่อเข้าสู่สัปดาห์ที่สาม	เจ็ม
บำรุง 003	ฉีดพ่นน้ำหมักมูล ไส้เดือน (วิสาหกิจชุมชน เกษตรสมุนไพรฯ)	1. ฉีดพ่นในร่อง ก่อนปลูก /3 ลิตร : น้ำ สะอาด 200 ลิตร (ใช้ครั้งละ 3-5 ล.)	บำรุงดิน เพิ่มธาตุอาหารในดิน (ก่อนปลูก) และ สำหรับผักที่ปลูกด้วยการย้ายกล้า	วีระ
		2. รดโคน/ต้น เมื่อปลูกด้วยการย้ายกล้า/2 ลิตร : น้ำสะอาด 200 ลิตร (ใช้ครั้งละ 2 ล.)		เจ็ม
บำรุง 004	ฉีดพ่นน้ำหมัก ปลาทะเล (ธนาคารปุ๋ย อินทรีย์ฯ)	1 ลิตรต่อน้ำสะอาด 200 ลิตร (เฉลี่ยต่อ ครั้ง ละ = น้ำหมัก 4-5 ล. ผสมน้ำ 800- 1,000 ล.) (ทุกวันเสาร์ 6.00-10.00 น.)	บำรุงพืชผัก เพิ่มธาตุอาหาร สร้างภูมิคุ้มกันแก่พืชผัก	วีระ
		3 ลิตร ต่อน้ำสะอาด 200 ลิตร (เฉลี่ยต่อ ครั้ง ละ = 5 ลิตร ผสมน้ำ 300 ลิตร/ หลัง รถไถพลิกดิน	บำรุงดิน ช่วยย่อยสลายเศษ วัชพืชในดิน	วีระ
รหัส	รายการ	อัตราส่วน/ ใช้เมื่อ...	สรรพคุณ (ใช้เพื่อ)	ผู้รับ ผิดชอบ
บำรุง 005	ฉีดพ่นน้ำหมัก ฮอร์โมนไข่-นมสด (ธนาคารปุ๋ย อินทรีย์ฯ)	100 ซีซี ต่อน้ำสะอาด 200 ลิตร (ผสม ร่วมกับน้ำหมักปลาทะเล)/ ทุกสัปดาห์ (วัน เสาร์ ช่วงเช้า 6.00 – 10.00 น.)	บำรุงพืชผัก โดยเฉพาะผักที่ ให้ผลผลิตเป็นผัก/ผล	วีระ
ป้อง ปราม 001	ฉีดพ่นน้ำหมัก/น้ำ ตมสมุนไพร (สูตร นายไพโรจน์ นันทวิ	ก. น้ำตมสะบูแดง 1 ลิตร	ป้องกันหนอน ไส้แมลง ต่างๆ	
		ข. น้ำตมเปลือกพะยอม 1 ลิตร	ป้องกัน/ยับยั้งโรคใบหยิก	

	สูตร/ภูมิปัญญา ท้องถิ่น) โดยแยก การฉีดพ่นเป็น ชนิดๆ	ค. น้ำต้มตะไคร้หอม 1 ลิตร	ป้องกัน/ป้องปรามแมลง ต่างๆ	วิธีะ
		ง. น้ำต้มผงขมิ้น 1 ลิตร	ช่วยป้องกัน/ป้องปรามเพลี้ย	
		จ. น้ำหมักเมล็ดสะเดา 2 ลิตร	ป้องกัน/ไล่เพลี้ยต่างๆ	
		น้ำหมัก/น้ำต้มฯ (ก.-จ.) ต่อน้ำสะอาด 200 ลิตร (เฉลี่ยใช้ต่อครั้งๆ ละ = 4-5 ล. ผสมน้ำ 800 – 1,000 ล.) / ฉีดพ่นทุกสัปดาห์ (จันทร์-พุธ ช่วงเย็น ...เวลา 16.00-18.30 น.)		
ป้อง ปราม 002	ฉีดพ่นน้ำหมักเศษ พืชผัก (สูตรกรม พัฒนาที่ดิน)	1 ลิตร ต่อน้ำ 200 ลิตร (เฉลี่ยใช้ต่อครั้งละ = 4-5 ล. ผสมน้ำ 800 – 1,000 ล.) / ฉีดพ่นทุก เช้าวันเสาร์ (6.00 – 10.00 น.)	ป้องกัน/ป้องปรามเพลี้ยแป้ง และเพลี้ยต่างๆ	วิธีะ

ภาคผนวก 02

021 การผลิตปุ๋ย-น้ำหมักบำรุงพืชผัก

0210 ปุ๋ยหมัก-น้ำหมัก โครงการธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ สูตรพระราชทานฯ ภายใต้การสนับสนุน
ติดตาม ประเมินคุณภาพปัจจัย วัสดุและผลผลิตจากสถานีพัฒนาที่ดิน ราชบุรี สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต
10 กรมพัฒนาที่ดินฯ

0211 การผลิตปุ๋ยหมัก (สูตรกรมพัฒนาที่ดิน)

0212 การผลิตน้ำหมักปลาทะเล (กรมพัฒนาที่ดิน)

0213 การผลิตน้ำหมัก (เฮอร์โมน) ไช้-นมสด

0213 การผลิตมูลไส้เดือน-น้ำหมักมูลไส้เดือน

0314 การผลิตปุ๋ยหมักมูลแพะ

022 การผลิต/การใช้น้ำต้ม-น้ำหมักป้องปรามศัตรูพืช

0321 การผลิต/การใช้น้ำต้มต้นสบู่แดง

0322 การผลิต/การใช้น้ำต้มผงขมิ้น

0323 การผลิต/การใช้น้ำต้มต้น/ใบตะไคร้หอม

0324 การผลิต/การใช้น้ำต้มเปลือกพะยอม

0325 การผลิต/การใช้น้ำหมักใบยาสูบ

0326 การผลิต/การใช้น้ำหมักเศษพืชผัก

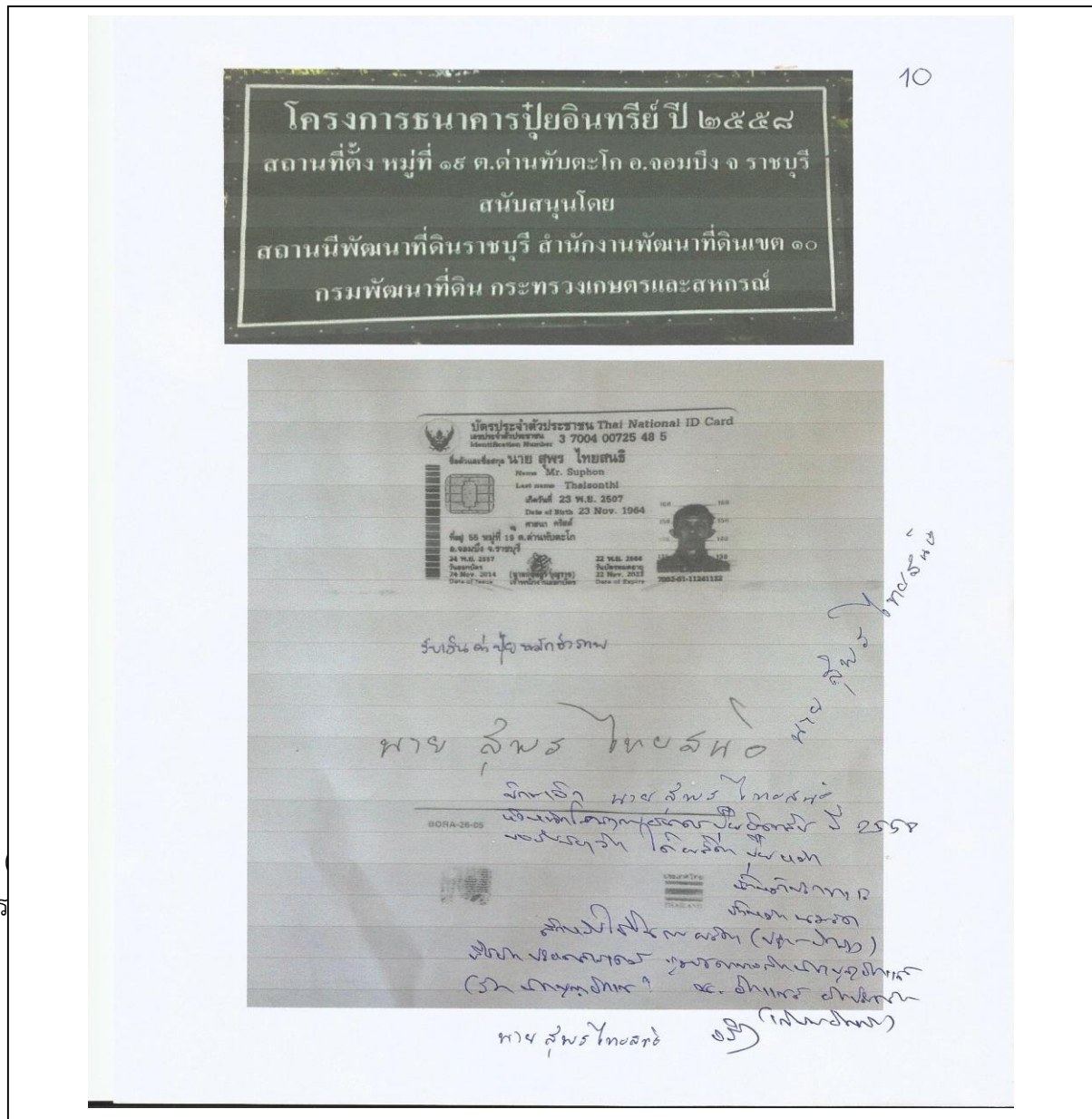
0327 การผลิต/การใช้น้ำหมักผลสะเดา

0210 การผลิตปุ๋ยหมัก น้ำหมักบำรุงดิน-พืชผัก

โครงการธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ 2558 สูตรพระราชทาน

(ภายใต้การสนับสนุน-ติดตาม-ประเมิน-รับรอง วัดฤติบ กระบวนการผลิตและผลผลิต จากสถานีพัฒนาที่ดินราชบุรี สำนักงานพัฒนาที่ดิน เขต ๑๐) หมู่ ๑๙ ต.ด่านทับตะโก อ.จอมบึง จ.ราชบุรี

หัวหน้าโครงการ ได้แก่ นายสุพร ไทยสนธิ

0213 การผลิตน้ำหมักเฮอร์โมนไข่-นมสด

โครงการธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ 2558 สูตรพระราชทาน

(ภายใต้การสนับสนุน-ติดตาม-ประเมิน-รับรอง วัตถุประสงค์ กระบวนการผลิตและผลผลิต จากสถานีพัฒนาที่ดินราชบุรี สำนักงานพัฒนาที่ดิน เขต ๑๐) หมู่ ๑๙ ต.ด่านทับตะโก อ.จอมบึง จ.ราชบุรี

13

สูตรผลิตน้ำหมักเฮอร์โมนไข่

ตามได้แก่สูตร/ประเภทยา ดังนี้

1. วัสดุที่ใช้

- แสงอาทิตย์ 3 กิโลกรัม น้ำ/ไข่ไก่ 1 กิโลกรัม และ อาหารปลา (อินทรีย์วัตถุ นมผง)
- ไข่ไก่ 1 กิโลกรัม น้ำ/ไข่ไก่ 1 กิโลกรัม
- แสงอาทิตย์ 3 กิโลกรัม (สูตรผสม)
- ปุ๋ยอินทรีย์ 3 กิโลกรัม
- อาหารปลา (สูตร ผสมอาหาร ปลา)

2. วิธีการผลิต

นำไข่ไก่ 1 กิโลกรัม น้ำ 10 ลิตร แสงอาทิตย์ 3 กก.
 น้ำ/ไข่ไก่ 10 กก. แสงอาทิตย์ 3 กก. และอาหารปลา 3 กก.
 แสงอาทิตย์ 3 กก. และอาหารปลา 3 กก. แสงอาทิตย์ 3 กก.
 แสงอาทิตย์ 1/4 ลิตร และอาหารปลา 1/4 ลิตร

หาบ สุพรรณ ไทบ่อ

021 (2) การผลิตมูลไส้เดือน
 วิชาหกิจชุมชนเกษตรสมุนไพรใส่ใจสุขภาพ ชอนด้า
 โดย นางวันทนี มัธยมชาติ

โดย นางสาว วชิราภรณ์ แก้วคำพันธุ์ (ประธานกลุ่ม)
 นางวันทนี มัธยมชาติ (สมาชิกผู้ผลิต-จัดส่งมูลไส้เดือน)

4

ขั้นตอนการผลิตมูลไส้เดือน

1. เก็บรวบรวมมูลโค ตากในแดด ทิ้งไว้จนแห้ง ตากแดด
2. วัสดุเพื่อใส่ในมูลโค จัด ๗-๘ ก้อน ๕ รอม.
 (ตากแห้ง ๑๗-๑๘)
3. ทำตัวไส้เดือนให้ไว้ในพื้นที่ที่เตรียมไว้เพื่อใส่
 มูลโคที่จัดแล้ว
4. รดน้ำในมูลโคให้ชุ่ม จนไส้เดือนเริ่มกินมูลโค
5. เมื่อไส้เดือนกินมูลโค จะถ่ายมูลไส้เดือนออกมาเก็บ
 รวบรวมมูลไส้เดือน มาดัดเวียงใส่ไส้เดือนออกมาแยกไว้
6. ใช้กระดาษรอง มูลไส้เดือนออกมาใส่ใส่ปดมแผ่น
๗. บรรจุในพลาสติก เพื่อใส่ไส้เดือนในบ่อประมาณ
 ๗ วัน. ใส่และบรรจุใส่ถุงใส่ ๑๐๐-๑๕๐

วันทนี มัธยมชาติ
 (วิชาหกิจชุมชนฯ ชอนด้า)

0215 การผลิตปุ๋ยหมักมูลแพะ

โดย นายวีระ ตาบุญ

วัสดุที่ใช้ผลิต

มูลแพะจากสมาชิกในชุมชน (นายปรีนทร์ เล้าบุญทวีพรผล) ที่นำ “ต้น/ใบกระถิน” จากแหล่งผลิต น.อ.อักษณ เกษตรอินทรีย์ (วัดนักบุญอักษณ) ไปเป็นอาหารแพะที่เลี้ยง

วิธี/ขั้นตอนการผลิต

1. นำมูลแพะจากสมาชิกในชุมชน ที่นำ/ตัด “กระถิน” จากแหล่งผลิต น.อ.อักษณ เกษตรอินทรีย์ ไปเป็นอาหารแพะ
2. นำมูลแพะไปกรอง และใช้จุลินทรีย์ (EM) รดให้ชุ่ม
3. กลับกองมูลแพะ ทุกๆ 7 วัน
4. หลังผ่านไป 14 วัน (หรือรอให้เย็น) จึงนำใช้
5. นำมูลแพะที่ผ่านการหมักไปใช้ผสมกับปุ๋ยหมักสูตรพระราชทาน และ มูลไส้เดือน สำหรับบำรุงพืชผัก

022 การผลิตน้ำต้ม-น้ำหมักป้องกันปรามศัตรูพืช

0221 การผลิตและการใช้น้ำต้มต้นสบู่แดง (สูตรคุณไพริน นันทวิสุทธิ)

วัตถุดิบที่ใช้ ได้แก่ ต้นสบู่แดง ที่มีการนำต้นกล้า/เมล็ดมาปลูกบริเวณด้านข้างแปลงหน้าวัด และแปลง 1 (ริมท่อประปา)

วิธีการผลิต นำต้นสบู่แดง (ต้น และใบ) มาหั่นเป็นท่อนๆ ละประมาณ 0.5 – 1 นิ้ว นำมาใส่หม้อ นำน้ำสะอาดมาใส่ให้มากกว่าต้น/สบู่แดงเท่าตัว ต้มให้น้ำเดือด จนน้ำที่เดือดเหลือครึ่งหนึ่ง รอจนน้ำต้มต้นสบู่แดงอุ่นๆ จึงนำมาผสมน้ำ

อัตราส่วน/ความถี่ที่ใช้ น้ำต้มต้นสบู่แดง 1 ลิตร ต่อน้ำสะอาด 200 ลิตร ใช้ฉีดพ่นพืชผักในแปลงต่างๆ สัปดาห์ละครั้ง

สรรพคุณ ใช้ป้องกันปรามหนอน ไส้แมลงต่างๆ

0222 การผลิตและการใช้น้ำต้มผงขมิ้น (สูตรคุณไพริน)

วัตถุดิบที่ใช้ ได้แก่ ผงขมิ้น ที่มีการสั่งซื้อจากเกษตรกรที่ปลูกขมิ้นและทำผงขมิ้นปลอดสารเคมี ภายใต้เครือข่ายชมรมสมุนไพรปลอดสาร (ร้าน ส.สยามยนต์ สาขาชัยภูมิ/ดูทำเนียบรายชื่อร้านที่จำหน่ายในเครือข่ายชมรมฯ ใน <http://www.thaigreenagro.com>)

วิธีการผลิต นำผงขมิ้น 1 กิโลกรัม ใส่ในน้ำสะอาด 20 ลิตร ต้มให้เดือด จากนั้นรอให้อุ่นๆ จึงนำน้ำต้มผงขมิ้นมาผสมกับน้ำสะอาด

อัตราส่วนและความถี่ในการใช้ อัตราส่วนน้ำตัมผงขมิ้น 1 ลิตร ต่อน้ำ 200 ลิตร นำไปฉีดพ่นที่ต้น/ใบ ทุกสัปดาห์

สรรพคุณ ช่วยป้องกัน/ป้องปรามเพลี้ย

ข้อพึงระวัง อาจส่งผลให้ดอกหลุด ควรฉีด/พ่นก่อนที่พืชผักผลไม้ จะออกดอก แต่ถ้าพืชออกฝัก/ผล บ้างแล้ว สามารถฉีดได้

0223 การผลิต/การใช้น้ำตัมตระไคร้หอม (สูตรคุณไพริน)

วัตถุดิบที่ใช้ ได้แก่ ต้นตะไคร้หอม (ใบและต้น) ที่มีการปลูกรอบๆ บริเวณแปลงผักต่างๆ

วิธีการผลิต ตัดต้น/ใบยาวพอใส่หม้อตัมน้ำได้ นำน้ำสะอาดมาใส่ให้มากกว่าปริมาณตระไคร้หอม นำไปต้มจนเหลือน้ำตัมครึ่งหนึ่ง รอจนอุ่น จึงนำไปใช้

อัตราส่วน/ความถี่ในการใช้ น้ำตัมตระไคร้หอม 1 ลิตร ผสมน้ำสะอาด 200 ลิตร ฉีดพ่นที่ต้น/ใบ ทุกสัปดาห์

สรรพคุณ ป้องกัน/ป้องปรามแมลงต่างๆ ที่มากัดกินใบผัก

0224 การผลิต/การใช้น้ำตัมเปลือกไม้พะยอม

(สูตรคุณไพริน)

วัตถุดิบที่ใช้ ได้แก่ เปลือกไม้พะยอม โดยการสั่งซื้อจากเกษตรกรที่วัดเพลง จังหวัดราชบุรี ที่มีการปลูกไว้เป็นอาชีพเสริม (สำหรับรองรับการนำเปลือกไม้พะยอม ไปผลิตน้ำตาลเกสรอินทรีย์) โดยปลูกด้วยการเพาะเมล็ด และนำต้นกล้าไปปลูก มีการใส่ปุ๋ยหมักในระยะแรกของการปลูก (และใส่ปุ๋ยหมักสองเดือนครั้ง เมื่ออายุต้นไม้มากกว่า 1 ปี) เมื่อต้นไม้พะยอม เริ่มมีเปลือก จึงนำเปลือกมาบรรจุเป็นถุงๆ ละ 1 กก. มีการมัดปากถุง ป้องกันการปนเปื้อนขณะขนย้าย

วิธีการผลิต นำเปลือกไม้พะยอมที่มีการหั่นเป็นชิ้นๆ มาใส่หม้อ เติมน้ำสะอาดให้ท่วม ต้มจนเดือดจนเหลือน้ำตัมเปลือกไม้พะยอมครึ่งหนึ่ง รอจนอุ่นจึงนำไปใช้

อัตราส่วนและความถี่ที่ใช้ น้ำตัมเปลือกไม้พะยอม 2 ลิตร ต่อน้ำสะอาด 200 ลิตร ฉีดพ่นที่พืชผักทุกสัปดาห์

สรรพคุณ กลิ่นจากเปลือกไม้พะยอม ช่วยป้องกัน/ยับยั้งโรคใบหยิก

0225 การผลิตและการใช้น้ำหมักเศษพืชผัก (สูตรกรมพัฒนาที่ดิน)

วัตถุดิบที่ใช้

1. เศษพืชผัก ที่คัดแยกออกจากการเก็บผลผลิตพืชผักในแปลงผัก
2. รำละเอียด (สั่งซื้อจากโรงสีข้าว หมู่บ้านหนองนกกระเรียน ที่ประสานงานกับเจ้าของโรงสี ให้จัดเตรียมรำละเอียดให้ โดยคัดแยก เฉพาะการสีข้าวปลอดสารเคมี (ข้าวเกษตรอินทรีย์) เท่านั้น โดยผ่านการทำความสะอาดก่อนทำการสีข้าว
3. กากน้ำตาล จากสำนักงานพัฒนาที่ดินราชบุรี
4. ผง พด. 7 จากสำนักงานพัฒนาที่ดิน ราชบุรี

วิธีการผลิต ผลิตใช้เองตามสูตรกรมพัฒนาที่ดิน โดยนายวีระ ตาบุญ

1. นำเศษพืชผัก ที่คัดแยกจากการเก็บผลผลิตพืชผักในแปลงผัก (ราว 30 กิโลกรัม) มาใส่ในถังน้ำที่สามารถปิดฝาได้
2. นำ ผง พด. 7 จำนวน 1 ซอง ผสมกับรำละเอียด 1 ชีด คลุกให้เข้ากัน นำกากน้ำตาล 10 กิโลกรัมมาเทใส่คนให้เข้ากัน
3. นำผลที่ได้จาก ข้อ 2. ไปใส่ในเศษพืชผักที่จัดเตรียมไว้ในข้อ 1. คนให้เข้ากัน
4. ปิดฝา ไม่ต้องแน่นมากนัก เปิดคนทุกวัน ให้ทั่ว รอจนครบ 21 วัน จึงนำไปใช้ได้

อัตราส่วนและความถี่ในการใช้

น้ำหมัก 1 ลิตร ผสมในน้ำสะอาด 200 ลิตร ฉีดพ่นทุกสัปดาห์

สรรพคุณ ป้องกัน/ป้องปรามเพลี้ยแป้ง และเพลี้ยต่างๆ

0226 การผลิตและการใช้น้ำหมักเมล็ดสะเดา (ภูมิปัญญาท้องถิ่น)

วัตถุดิบที่ใช้

ผลสะเดา จากพื้นที่ภายในแหล่งผลิต น.อักษณ เกษตรอินทรีย์

วิธีการผลิต ผลิตใช้เองตามภูมิปัญญาท้องถิ่น ผลิตโดยนายวีระ ตาบุญ

1. เก็บผลสะเดา จากพื้นที่ภายในแหล่งผลิต น.อักษณ เกษตรอินทรีย์
2. นำผลสะเดาไปแช่น้ำ และใช้มือบิดเอาเฉพาะเมล็ดสะเดา
3. นำเมล็ดสะเดาไปตากแดดให้แห้ง (2-3 วัน) นำไปตำ/บดให้ละเอียด
4. นำผงเมล็ดสะเดาราว 1 กก. ไปใส่ห่อผ้า และนำไปหมักน้ำ 100 ลิตร ปิดฝา ใช้เวลาหมัก 7 วัน
5. นำน้ำหมักจากผงเมล็ดสะเดา มาใช้ผสมน้ำสะอาด เพื่อนำไปฉีดพ่นแปลงผัก

อัตราส่วนและความถี่ในการใช้

น้ำหมักเม็ดสะเดา 2 ลิตร ผสมในน้ำสะอาด 200 ลิตร ฉีดพ่นทุกสัปดาห์

สรรพคุณ ป้องกัน/ป้องปรามเพลี้ยแป้ง และเพลี้ยต่างๆ

ภาคผนวก 03

การติดตั้งระบบน้ำและการรดน้ำประจำวัน

การติดตั้ง

1. จัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ เช่น ท่อน้ำ สายยาง ข้อต่อ และหัวสปริงเกอร์แบบหัวกระจาย ที่ร้านจำหน่ายวัสดุภัณฑ์การเกษตร
2. ต่อระบบน้ำตามแปลงต่างๆ หลังการยกร่องทำแปลงแล้ว โดยต่อท่อเชื่อมกับเครื่องปั้มน้ำระบบไฟฟ้า ต่อท่อและติดตั้งสปริงเกอร์แบบหัวกระจายหัวแปลง แต่ละจุดห่างกันราว 2 เมตร มีจุดเปิด/ปิดแยกเป็นแถวๆ เพื่อง่ายต่อการควบคุมการให้รด

การรดน้ำประจำวัน

มีการรดน้ำด้วยระบบสปริงเกอร์แบบหัวกระจาย ทุกวันๆ ละสองรอบ (เช้าและเย็น) ช่วงเช้ารดน้ำ ระหว่างเวลา 6.00 – 10.00 น. และช่วงเย็น ระหว่างเวลา 16.00 – 18.00 น. โดย

1. แปลงผักที่ปลูกใหม่ (สัปดาห์แรก-สัปดาห์ที่สอง) ให้เปิดน้ำรดแต่พอเปียๆ บริเวณหน้าดิน (ผิวดิน) ระวังอย่าให้น้ำท่วมขังในแปลงผักที่ปลูก
2. แปลงผักที่ปลูกตั้งแต่เข้าสัปดาห์ที่สามเป็นต้นไป ให้เปิดน้ำเป็นแปลงๆ รดน้ำให้ชุ่มๆ ในบริเวณผิวดิน โดยใช้นิ้วจิ้มในแปลงผักที่รด ให้ดินเปียกราว 1 นิ้วชี้